

Hallintotuomioistuinpäivä 8.11.2006

Hallintotuomioistuinten täydennyskoulutus

Anne E. Niemi, korkein hallinto-oikeus

Herra Presidentti

Arvoisat hallintotuomioistuinpäivän osallistujat

Tämänkertaisen hallintotuomioistuinpäivän kantavana teemana on eurooppalaisuus. On luonnollista, että myös koulutukseen yleensä ja täydennyskoulutukseen erityisesti yritetään avata yleiseurooppalainen näkökulma. Nykyistä Eurooppaa yhdistävä ja yhdentävä Euroopan unioni on perimmältään arvoyhteisö. Sen sivistykselliset, sosiaaliset, taloudelliset ja poliittiset tavoitteet rakentuvat yhteisten eurooppalaisten arvojen ja arvostusten pohjalta. Niiden ymmärtämiseksi ja sisäistämiseksi olisi tarpeellista oivaltaa myös niiden syntyhistoriaa: nykyinen Euroopan unioni ei ole mikään muutaman vuosikymmenen ikäinen päiväperhonen. Sillä on – menemättä nyt roomalaisiin saakka – ainakin tuhatvuotinen esihistoria.

Historiallinen rinnakkaisilmiö nykykehitykselle löytyy 700–800 -lukujen taitteesta frankkien valtakunnasta, jolloin laajaa valtakuntaa hallitsi Kaarle Suuri. Hänellä oli kyky hallinnollisin, taloudellisin, koulutuksellisin ja muin sivistyksellisin keinoin yhdistää lukuisten heimojen ja kansojen voimavarat pitkäjänteiseen yhteistoimintaan yhteisen valtion puitteissa. Hän kykeni näin luomaan uuden suurvallan, jonka taloudellinen ja kulttuurinen nousu levittäytyi yli koko Euroopan aina meidän pohjanperukoitamme myöten. Kuitenkin niin, että eri kansojen kulttuurien parhaita ominaispiirteitä arvostettiin eikä tukahdutettu. Samankaltaisessa jättiläismäisessä työssä – tietenkin avarammissa alueellisissa puitteissa ja laadullisesti korkeammalla tasolla – mekin täällä olemme nykyisin mukana.

Nykyisessä tietoyhteiskunnassa oppimisen merkitys ei ole vähentynyt verrattuna Kaarle Suuren aikaan, jolloin vasta luotiin koululaitosta laajemmille kansanosille. Lukutaidon käsite on laajentuu medialukutaidoksi, jonka yksi keskeinen osa on informaatiolukutaito. Tiedon tulvassa yhä keskeisempää on olennaisen tiedon löytäminen ja jäsentäminen. Oman työmme ja taitojemme kehittämisessä yhteisillä neuvottelupäivillä ja keskusteluilla on olennainen rooli.

Viime vuoden hallintotuomioistuinpäivällä käsiteltiin hallintotuomioistuinten yhteistyön ja lainkäytön valvonnan kehittämisprojektin osana neljää työryhmämietintöä. Niistä kolmessa tuotiin esiin toiminnan laatua ja käsittelyaikatavoitteita koskevia kysymyksiä. Neljäs raportti koski hallintotuomioistuinten täydennyskoulutusta.

Täydennyskoulutustyöryhmän puheenjohtajana toimi ylituomari Heikki Jukarainen, joka vuosi sitten hallintotuomioistuinpäivällä alusti johtamansa työryhmän toiminnasta.

Alustukseen sisältyi katsaus hallintotuomioistuinten vuosikymmeniä jatkuneeseen täydennyskoulutukseen.

Täydennyskoulutustyöryhmä näki, että oikeusministeriön järjestämän täydennyskoulutuksen ja kunkin tuomioistuimen itsensä järjestämän koulutuksen väliin jää vielä huomattavan suuri tarve sellaiselle täydennyskoulutukselle, jossa eri hallintotuomioistuinten lainkäyttöhenkilökunta voi vapaasti vaihtaa kokemuksiaan lainkäyttökysymyksistä. Tällaisen täydennyskoulutuksen tuli painottua ajankohtaisiin hallintolainkäytön kysymyksiin, olla käytännönläheistä sekä neuvottelupäivien muodossa toimeenpantavaa.

Täydennyskoulutustyöryhmän tekemän ehdotuksen pohjalta hallintotuomioistuinten päällikkötuomarit nimesivät hallintotuomioistuinten koulutustyöryhmän vuodelle 2006. Työryhmä jatkaa toimintaansa samassa kokoonpanossa vielä vuonna 2007.

Koulutustyöryhmään kuuluvat: hallintoneuvos Anne E. Niemi korkeimmasta hallinto-oikeudesta, vakuutus oikeustuomari Larry Grönlund vakuutus oikeudesta sekä hallinto-oikeustuomarit Hannamaija Falck Turun hallinto-oikeudesta, Jaakko Kellosalo Vaasan hallinto-oikeudesta ja Tuomas Lehtonen Helsingin hallinto-oikeudesta. Työryhmän sihteerinä on toiminut projektipäällikkö Timo Ahvenniemi korkeimmasta hallinto-oikeudesta.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana on monissa eri yhteyksissä pohdittu tuomioistuimissa työskentelevien lakimiesten osaamiseen ja ammattitaitoon liittyviä kysymyksiä sekä koulutusta. Yksimielisesti katsotaan, että tuomarin ammatissa edellytettävä asiantuntemus vaatii jatkuvaa kouluttautumista ja itsensä kehittämistä. Nykyoppimiskäsitysten mukaan oppiminen on prosessi, aktiivista tiedon rakentamista. Osaaminen ja asiantuntijuus ovat myös yhteistyötä. Asiantuntijalle on olennaista, että hän osaa verkostoitua ja etsiä tietoa sieltä, mistä sitä on löydettävissä.

Koulutustyöryhmämme tavoitteena on löytää niitä käytännönläheisiä ja ajankohtaisia aiheita, joista suuremmat instituutiot eivät ole järjestämässä koulutusta. Jotta koulutus parhaalla mahdollisella tavalla palvelisi ja tukisi työtämme, olisi tärkeää kuulla koulutustoiveista ja tarpeista. Me kaikki viisi työryhmän jäsentä toivomme saavamme paljon ideoita täydennyskoulutuksen aiheiksi ja vastaavasti pyrimme niitä aktiivisesti toteuttamaan.

Koulutustyöryhmä on työnsä aluksi kartoittanut yhteistyökumppaneitaan kaikkiin hallintotuomioistuimiin lähetetyllä kyselyllä. Vastauksista ilmenee, että koulutustoiminnan ympärillä on jo laaja verkosto. Keskeistä olisi, että verkoston väliset yhteydet toimisivat hyvin joka suuntaan. Koulutustyöryhmä pyrkii osaltaan olemaan linkki eri toimijoiden välillä.

Tuomioistuinvetoisen täydennyskoulutuksen puitteissa on järjestetty sekä laajoja yhteiskoulutustilaisuuksia että pienimuotoisempia tilaisuuksia ajankohtaisista lainsäädäntökysymyksistä. Lisäksi koulutusta on alettu toteuttaa työssäoppimisena, kun korkeimmassa hallinto-oikeudessa on haettu hallintotuomioistuimista esittelijöitä

määräaikaisiin tehtäviin koulutuksellisin tavoittein. Kiinnostus tehtäviin oli ilahduttavan laajaa ja haun perusteella on jo yksi lakimies aloittanut esittelytehtävissä korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Eilen 7.11.2006 korkeimmassa hallinto-oikeudessa järjestettiin keskustelutilaisuus kaikkien hallintotuomioistuinten edustajille. Osallistujia oli kolmisenkymmentä. Päivä rakentui alustusten ja niitä seuranneiden keskustelujen varaan. Ensimmäisen osion alustukset kohdistuivat ajankohtaisiin lainsäädäntökysymyksiin. Toisessa osiossa käsiteltiin ajankohtaisia prosessuaalisia kysymyksiä hallinto-oikeuksissa, markkinaoikeudessa sekä vakuutusoikeudessa. Näitä keskinäisiä keskusteluja voi nähdä myös osana tuomioistuintoiminnan laatutyötä. Jotta keskustelut eivät jäisi vain niihin osallistuneiden muistitiedon varaan, pääkohdat on kirjattu ylös. Toiveena on, että näiden muistiinpanojen avulla välittyä osallistujien kautta tietoa vilkkaista ja mielenkiintoisista keskusteluistamme kunkin omassa tuomioistuimessa käytävien jatkokeskustelujen pohjaksi.

Tänä vuonna Suomessa on vietetty ja vietetään edelleen Juhana Vilhelm Snellmanin syntymän 200-vuotisjuhlaa. Juhlavuonna on korostettu Snellmanin monipuolisen elämäntyön sitä osa-aluetta, jossa hän on pohtinut ihmisen henkisen kasvun ja yleisen henkisen sivistyksen ongelmia ja ominaisuuksia. Snellman kuvaa henkistä kypsymistä vaiheina. Ensimmäisessä vaiheessa oppiminen alkaa muistitiedon omaksumisena. Sen jälkeen toisessa vaiheessa ihminen voi saavuttaa itsemääräämisen kyvyn tietämisessä ja toiminnassa. Vasta kolmannessa vaiheessa voidaan saavuttaa niin sanottu luovan tietämisen aste.

Vaativassa työssämme hallintolainkäytön parissa tarvitaan paljon muistitietoa, tietoa lainsäädännöstä ja oikeuskäytännöstä, kykyä etsiä lisätietoja sekä taitoa soveltaa tietoa. Työssä ja oman persoonallisuuden kehittämisessä tarvitaan kuitenkin vielä enemmän, tarvitaan syvällistä pohtimista. Toivon, että yhteiset keskustelut ja neuvottelupäivät osaltaan antaisivat aikaa ja tilaa tälle Snellmanin nimeämälle luovalle tietämiselle.